

Prof. Dr.
ARMAN
KIRIM'la

ak@tg.com.tr

BUSINESS

TÜRKİYE'NİN İLK VE TEK İŞ ANALİZİ SAYFASI

27 OCAK 2010 ÇARŞAMBA

1 Girişimciliği destekleyen mevzuat

■ Son yıllarda ortaya çıkan pek çok araştırma bulgusu bizlere, yüksek tempolu büyüme potansiyeli taşıyan girişimciliğin en iyi "risk sermayesi" ya da diğer bir isimle "girişim sermayesi" desteğinin olduğu alanlarda ve ülkelerde elde edildiğini gösteriyor. İngilizcesi Venture Capital (kısaca VC) olan girişim sermayesi sisteminde bir grup bireysel ve/veya kurumsal yatırımcı bir araya gelip özel bir fon oluşturuyor. Sonra da bu fondan, kendi belirleyecekleri alanlarda girişimde bulunmak isteyen müteşebbis adaylarının projelerine destek olmak amacıyla para kullanıyorlar.

Ancak bu para girişimciye kredi şeklinde değil de, sermaye ortaklığı şeklinde veriliyor. Girişim sermayesi yatırımcısının temel hedefi, finans ettiği bu şirketin bir an önce başarıya ulaşarak halka açılması veya özel yatırımcıya yüksek bir fiyattan satılması. Bu satışta fon, kendine ait hisseleri alıcılara satıp şirketten "çıkıyor". Yani yatırımcı parayı faizden değil, şirketten kârlı "çıkış" marifetinden kazanıyor. Bunun için de kredi kuruluşlarının (yani bankaların) aksine, girişimci şirketin piyasada başarılı olması için onlara ciddi yönetim ve pazarlama desteği veriyor.

ALTYAPI KURULMALI

Girişim sermayesi şirketlerinin en deneyimlileri ABD ve İngiltere kaynaklı olanlar. Bu şirketleri Türkiye'ye bir şekilde çekebildiğimiz ölçüde onların bilgi birikimlerinden yararlanmak mümkün oluyor. Yalnız onları cezbetmek için de belli yasal alt yapı oluşturulmak zorunda. Bunların en önemlisi de yabancı risk sermayesi fonlarının, yatırım yaptıkları şirketten çıkma kolaylıklarının olması. Bu konuda yasal destek olmayan ülkeleri sevmiyorlar, ki zaten girişim sermayesi fonlarının ABD dışındaki gelişen pazarlara açılması son 6-7 yılın işi. Bizim de Türkiye olarak öncelikle 'global' özellikli bir girişim sermayesi piyasası kurmak için ciddi bir destekleyici yasal alt yapı oluşturmamız şart. Bu konuda ABD deneyiminden yararlanmakta zaman kazanmak açısından fayda var, zira oradaki girişim sermayesi sözleşme kanunu, bu zorlukların çoğunu halletmiş. Bunların dışında, 2007 yılında yayınladığımız "Türkiye Nasıl Zenginleşir" isimli kitabımızda ayrıntılarına değindiğim girişimci destekleme mevzuatının da hızla oluşturulması gerekli. Ama bugüne dek bu yönde pek fazla olumlu bir adım görmedik.

2 Teknolojinin en yenisine erişimi mümkün kılmak

■ Geçen haftaki yazımda bunun öncelikli yolunun üniversite öğretimi üyesi olarak çalışan bilim adamlarının özel şirket kurucu ortağı olabilmelerine yasal olarak izin verilmesinden geçtiğini belirtmişim. Bu iddianı desteklemek için de ABD'nin 1980 yılında yürürlüğe koyduğu "Bayh-Dole Patent Mülkiyet Hakları Yasası"ni ayrıntı olarak anlatmışım.

Bu konuda Hindistan, İsrail ve Çin örnekleri bize çok önemli bir başka kaynağın varlığını daha gösteriyor: Diaspora. Yani, yurt dışında yaşayan vatandaşlar. Örneğin ABD'de çalışan Türk nükleer tıp mühendisleri, bio-teknoloji uzmanları, bilim adamları, ArGe yöneticileri vb. Bunun için de onları memleketimize çekecek cazibe unsurlarının oluşturulması gerekiyor.

Yeni girişimcilik nasıl özendirilir?

Girişimciliği özendirmek için, teşvik edici bir mevzuat yapısı, son teknolojilere erişimi mümkün kılmak, vergi avantajı sağlamak, eğitim ve iletişim, en önemli unsurlar olarak öne çıkıyor

Bu sayfada beş haftadır, ülkemizin gelecekteki işsizlik sorununu çözecek ve ekonomik büyümeyi hızlandıracak en önemli yol olarak gördüğüm 'yeni girişimcilik' üzerine yazıyorum. Sözünü ettiğim yazılarımda, yüksek tempolu büyüme potansiyeli taşıyan ve teknoloji-odaklı yeni girişimciliğin Türkiye'de geliştirilmesi için neler yapılması gerektiğine dair önerdiğim modelin ayrıntılarını anlatıyorum. Yapısal önerilerimin ilki, finansman kaynağı sistematizasyonunu nasıl kurgulanması gerektiğiyle, ikincisi ise bilimsel altyapının nasıl oluşturulması gerektiğiyle ilgiliydi. Bu-

günkü konum, ülkemizde -en genel anlamda- girişimciliği nasıl özendiririz konusu. Bunun için özel sektör ve devlet iş birliği önemli. Yapılması gerekenler ise beş temel kategoride toplanıyor:

- Girişimciliği destekleyip teşvik edecek mevzuat altyapısı,
- Dünyadaki en son teknolojilere erişimi kolaylaştırıp mümkün kılmak,
- Vergi avantajları sağlamak-ya da engelleri kaldırmak,
- Potansiyel girişimcileri eğitmek ve
- İletişim.

5 İletişim, iletişim, iletişim

Girişimcilik konusunda toplumsal özendirme sağlayabilmenin en etkin yolu iletişim. Eğer devletin böylesi bir konuyu öncelikli politika olarak aldığı tüm kamuoyuna etkili bir şekilde duyurulabilirse, girişimci adaylarının emrinde olan araçlar ve kurumlar hakkında tanıtılabilirse, başarı örnekleri oluşturup bu örnekler insanlara rol modeli olursa, "Leblebi paketledi, 10 milyon ciro yaptı" gibisinden abuk sabuk gazete haberleri yerine teknolojik girişimcilik haberleri öne çıkarılırsa....Toplumda sözü dinlenen TOBB, TÜSİAD, MÜSİAD gibi sivil toplum kuruluşları yeni girişimcilik ve teknoloji konularının sürekli olarak iletişimini yaparsa, arzu ettiğimiz özendirme şartları sağlanabilir.

Türk toplumunun kültüründe cesaret, risk alma güçlü bir şekilde var olduğu gibi, bundan daha önemlisi, başarısız olma durumuna tolerans gösterme ve anlayışla karşılama haseti de bizim kültür-

rümüzün önemli bir parçası. Oysa mesela Kore'de başarısızlık toplumda çok kötü bir leke olarak kabul ediliyor. Bu da, haliyle, riskli bir iş olan girişimciliği önüyor. Yani bizim vatandaşımızın toplumsal kültürü girişimcilğe çok yakındır. Eksik olan ne? Eksik olan, sistemli ve kapsamlı bir "yeni girişimcilik geliştirme" programı. Eksik olan sistematikte uygulanmaz, çünkü bunlar çok sistemli ve ayrıntılı şeyler. Bize böyle kapsamlı modeller değil, yarın sabah uygulamaya koyacağımız kolay reçeteler ve sloganlar lazım."

Diyebilirsiniz ki "abi senin anlattıkların bizim memlekette uygulanmaz, çünkü bunlar çok sistemli ve ayrıntılı şeyler. Bize böyle kapsamlı modeller değil, yarın sabah uygulamaya koyacağımız kolay reçeteler ve sloganlar lazım."

memleketlerin deneyimlerinden ve yanlışlarından ders alarak geliştirilecek ve süratle uygulamaya konulacak kapsamlı bir ekonomik kalkınma ve girişimcilik programının zamanı gelmedi mi? İşsizliğe köklü çare konusu ilginizi çekmiyor mu?

SIRA UYGULAMADA

Beş haftalık yazı dizimi şöyle bağlayayım. Ben bir bilim adamıyım. Bir araştırmacı, bir düşünürüm. Benim sorumluluğum, memleketin kalkınması için bir teori, bir model oluşturmak. Bunun uygulayıcısı olmam haliyle beklenemez. Sanırım bu konuda toplumsal görevimi yerine getirmiş oluyorum. Bundan sonrası artık bana değil, bu fikirleri uygulamaya koyma vekaletiyle göreve gelmiş olan kişilere ait. En azından şimdi ellerinde, üzerinde çalışabilecekleri bir model var. Olmaz ama, inşallah kullanırlar, inşallah hayırlı olur.

3 Vergi teşvikleri getirmek

■ ABD'deki 'yeni girişimci' istatistiklerine bakarsanız, bunların yarıdan fazlasının akademik kökenli kişiler tarafından kurulduğunu görürsünüz. Bu da bilim adamlarımıza "ayrıcılık devlet memuru" statüsü verilmesiyle ilgili tezimi kuvvete destekliyor. Ama ne var ki tüm yeni girişimciler akademik kökenli değil. Girişimci şirketlerin diğer yarıdan da daha önce halka açık büyük şirketlerde çalışan maaşlı profesyoneller olduğunu görüyoruz.

Bizim için sadece akademisyen değil, büyük şirketlerde mühendis, yönetici, Ar-Ge elemanı olarak çalışan profesyonellerin de girişimci olmaları gerekli. Çünkü onlarda da ciddi bilgi birikimi var. Peki, bu insanların maaşlı memur olmaktan çıkıp girişimci olmaya nasıl özendirileceğiz? Bunu başaran ülkeler, girişimci şirketlerin faaliyet kârlarıyla şirket satışından elde edilecek sermaye kârları üzerindeki vergileri düşürmek suretiyle girişimciliği teşvik ediyorlar. O zaman yüksek mevkili profesyonel kişi maaşı üzerindeki verginin yüksekliğiyle yeni girişimciliğin vergi avantajlarını karşılaştırıp, müteşebbisliğe daha fazla yönelebiliyor.

Girişimciliği özendirme amaçlı bir diğer yöntem de başarısızlığı (iflas) çok ağır cezalandırmak. Geçtiğimiz yıllarda Fransa, İtalya ve İsviçre gibi ülkeler, iflas eden firmaların yöneticilerine, YK üyelerine ve ortaklarına uygulanan cezalandırıcı mevzuatı ciddi anlamda hafiflettiler. Bu konuda Singapur daha da ileri gidip, sadece ekonomik değil, mülkiyet firmaların toplumsal olarak da kabulünü sağlamak için, adına Zümrüdüanka Ödülü denilen bir ödül programı başlattı. Bu ödül her yıl, daha önce işini batırıp da yeniden ayağa kalkabilen ve yeni şirketinde ciddi başarı yakalayabilen şirketlere veriliyor. Ödülü alanlar ise tüm basında kamuoyuna duyurulduğundan, bu konuyla ilgili çok olumlu bir halka ilişkiler oluşturuluyor. Bildiğiniz gibi Zümrüdüanka, kullerinden yeniden doğan efsanevi kuş.

4 Girişimcileri eğitmek desteği şart

■ Farklı ülkelerde girişimciliği destekleyen politikalar arasında, taze girişimcilere daha iyi iş adamları için eğitim desteği verilmesi geliyor. Bu tür girişimci eğitim programları bugün dünyada en az 30 farklı ülkede uygulanıyor. Mesela ABD'de şöyle bir girişimci eğitim programı var. Diyelim ki sizin yeni bir icadınız, bir buluşunuz, bir inovasyon fikriniz var. Bu projenizi belirli bir forma yazıyor, ardından ülkenin muhtelif yerlerine dağılmış "yatırımcı destekleme merkezleri"ne değerlendirilmeleri için götürüyorsunuz. Bu merkezler, girişimcinin fikrinin tutumlayacağı, ne tür finansman kaynakları bulması gerektiği ve ne tür stratejiler izlemesi gerektiği konularında kendilerine uzman görüşü bildiriyor.

ABD'de bu merkezlerden 150 tane var. Keza Kanada'da "Endüstriyel İnnovasyon Merkezi Destek Programı" isimli program da, çok cüzi bir ücret karşılığında girişimcilere kafalarındaki iş fikrinin başarı potansiyeli hakkında danışmanlık desteği veriyor. Peru'da "Uluslararası Topluluk Destek Vakfı" programı içerisinde girişimcilere rekabet stratejisi, pazarlama, finans ve muhasebe dersleri veriliyor ki belli kaynaklardan finansman alabilmek için bu kurslarda başarılı olmak şart!

Bu konuda en önemli eğitim desteği, daha önce de belirttiğim gibi, girişim sermayesi firmalarından geliyor. Dahası, girişim sermayesi firmalarının girişimciliğe katkılarını finansman sağladıkları daha çok yönetsel, pazarlama destek ve işbaşı eğitimi vermelerinden kaynaklanıyor. Bunun sebebi de, global yatırımcılar çok daha sofistike adamlar ve çok daha fazla tecrübeye sahipler. Zaten o nedenle de bu sektörde global olarak kurgulanması gerekiyor.